

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker in Middelkerke (Westende)

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°;

Gelet op het ministerieel besluit van 18 maart 2021 tot voorlopige bescherming als monument van de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker in Middelkerke (Westende);

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 20 april 2021 tot en met 19 mei 2021 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de bezwaren van de zakelijkrechthouders waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker aantoonst;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker van algemeen belang is omwille van de culturele, historische, architecturale en ruimtelijk-structurende waarde;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig vernielde hoeve 'De Roode Poort' is representatief voor de verwoesting van het dorp Westende. Op ongeveer drie kilometer ten westen van het dorp bevond zich de Duitse frontlijn nabij de Ganzepoot in Nieuwpoort. Westende speelde dan ook een voorname rol in de bevoorrading van de Duitse linie. De steenweg Nieuwpoort-Oostende, die langs de hoeve 'De Roode Poort' loopt, was een belangrijke colonneweg waarlangs de Duitse militairen naar en van deze frontlinie marcheerden. Volgens militaire stafkaarten waren er op de hoeve drie Duitse bunkers gebouwd en was er een communicatiepost op de hoeve ingericht, terwijl er bij de hoeve batterijen stonden opgesteld. Na de vele beschietingen in 1917 en 1918 was de hoeve op het einde van de oorlog volledig vernield. Samen met de nog bewaarde bunker vormt de wederopbouwhoeve dan ook een belangrijke getuige van de Eerste Wereldoorlog, die de frontstreek jarenlang in zijn greep hield. Tegelijkertijd geeft deze wederopbouw blijk van de wil, de veerkracht en de daadkracht van de bevolking om reeds kort na de oorlog de verwoeste frontstreek opnieuw in cultuur te brengen;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De hoeve 'De Roode Poort' lag tijdens de Eerste Wereldoorlog op ongeveer drie kilometer van de Duitse frontlinie. Door de nabije oorlogsvoering werd de hoeve wellicht ingericht tot commando- of communicatiepost voor de artillerie. Deze militaire rol leidde tot de bouw van drie bunkers, waarvan vandaag nog één bewaard is. Op het einde van de oorlog was de hoeve volledig verwoest. Tussen 1920 en 1924 werd de hoeve naar een ontwerp van de Brugse architect Théodore Raison op precies dezelfde locatie heropgebouwd, zij het met een uitbreiding aan de westzijde.

De geschiedenis van 'De Roode Poort' klimt echter minstens op tot het eerste kwart van de 17de eeuw. Eeuwenlang was de hoeve een uithof van de Ieperse augustijnenabdij. Op het einde van de 18de eeuw, in de Franse tijd, werd de boerderij genationaliseerd en als 'zwart goed' verkocht om in private handen over te gaan. Kort vóór de Eerste Wereldoorlog werd de oude hoeve grotendeels gesloopt en op het noordelijk aanpalende perceel, het voormalige tuinperceel, opnieuw opgebouwd. Hierbij werd de vroegere noordvleugel als zuidvleugel in het nieuwe complex ingepast. Dit illustreert dat het herlokaliseren van een hoeve niet noodzakelijk door oorlogsdestructie maar evenzeer door bedrijfseconomische noden kon zijn ingegeven;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' is een uitgesproken voorbeeld van rurale wederopbouwarchitectuur. Volledig verwoest op het einde van de Eerste Wereldoorlog werd de hoeve tussen 1920 en 1924 heropgebouwd naar ontwerp van Théodore Raison (1869-1937). Raison was als architect in de beginjaren 1920 actief betrokken bij de wederopbouw van diverse hoeves in de verwoeste polderstreek. Behalve voor 'De Roode Poort' stond hij in Westende ook in voor de wederopbouw van de 'Kleine Bambrug', waarvan een deel van de bouwwerken samen met die van 'De Roode Poort' werden aanbesteed. Tevens werden naar zijn ontwerp de 'Coude Scheure' in Mannekensvere, het 'Spermaliefhof' in Sint-Pieterskapelle en het 'Klein Tempelhof' in Slijpe heropgebouwd. Van zijn hand was ook het wederopbouwontwerp van de Schoorbakkehoeve in Schore. Verder stond hij in voor de wederopbouw van drie hoeves langs de IJzer in Diksmuide en een hoeve in Staden. Architecturaal hanteerde Raison daarbij, zoals door hem en Alfred Ronse uitgebreid beschreven in het tweedelige werk *Fermes-types et constructions rurales en West-Flandre* (1918), een regionale vormtaal die op de regionale architectuur van de 16de en 17de eeuw was geïnspireerd. Dit uit zich vandaag nog in de aanwezigheid van een opkamer, de tuitgevels met aandaken en schouderstukken die niet alleen voor de zijgevels maar ook voor de dakvensters van de boerenwoning zijn gebruikt, de vlechtingen in het metselwerk, de versneden steunberen en de korf- en segmentbogen die muuropeningen overspannen. Het aanwenden van een regionaal geïnspireerde vormtaal stond echter een modernisering van de agrarische bedrijfsvoering niet in de weg. Illustratief hiervoor was de afscheiding van een aparte stalkeuken, die zich in 'De Roode Poort' in de compartimentering van de zuidvleugel nog laat onderscheiden. Nieuw waren ook de verluchtingsspleten die in schuren werden voorzien en de verluchtingsschoorstenen die in 'De Roode Poort' nog altijd de stallen kenmerken. Met de uitbreiding van de stallen werd in 'De Roode Poort' ingespeeld op het toegenomen belang van de veeteelt. Ook werd de woonfunctie om hygiënische redenen losgekoppeld van de stalfunctie en werd de bovenverdieping van de noord- of woonvleugel niet langer gebruikt als graanzolder. De voorgevel van de boerenwoning werd als representatieve gevel naar de straat georiënteerd. Kenmerkend voor de door Raison ontworpen wederopbouwhoeves is ook de indrukwekkende toegangspoort die het monumentale karakter van de semi-gesloten hoeve versterkt;

Overwegende dat de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker als monument ruimtelijk-structurerende waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De ruimtelijk-structurerende waarde van de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker ligt in het behoud van de van 1902 daterende inplanting van de hoevegebouwen te

midden van de nog bewaarde Middellandpolders tussen de Westendelaan en het kanaal Nieuwpoort-Plassendale. Een erfoprit via de Westendelaan geeft toegang tot de hoeve middenin een groot weideblok. Bij de wederopbouw werd de semi-gesloten historische inplanting versterkt met een bijkomende vleugel met toegangspoort. Met de toegangsweg is een zichtas gecreëerd op deze monumentale poort. Door de uitbreiding met een westvleugel zijn de functies van de oost- en zuidvleugel sinds de wederopbouw gewijzigd. In de oostvleugel is de dwarsschuur ondergebracht, terwijl de zuidvleugel onderdak biedt aan het vee. In de daarop inhakende westvleugel bevinden zich de maalderij en de intussen qua bestemming aangepaste paarden- en varkensstallen en is de toegangspoort geïntegreerd. De boerenwoning fungeert als noordvleugel. De representatieve gevel van de woning is naar de straat gericht en wordt benadrukt door een voortuin,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker, Westendelaan 195 in Middelkerke (Westende), bekend ten kadaster: Middelkerke, 10de afdeling, sectie A, perceelnummers 315B en 307A.

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° culturele waarde;
- 2° historische waarde;
- 3° architecturale waarde;
- 4° ruimtelijk-structurende waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' met Duitse bunker omvat het hoeve-erf met het boerenhuis met opkamer, de schuur- of oostvleugel, de stal- of zuidvleugel, de daarop aansluitende poort- of westvleugel, de Duitse bunker en de aansluitende graslanden ten noorden en ten noordwesten van de hoeve.

De hoeve 'De Roode Poort' was tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest. Tussen 1920 en 1924 werd de hoeve heropgebouwd op de vooroorlogse locatie. De open westzijde van de U-vormige opstelling werd daarbij ingevuld met een stalvleugel met inrijpoort, die een aaneengesloten L-vormig geheel vormt met de zuidelijke stalvleugel.

Het semi-gesloten karakter van de wederopbouwhoeve 'De Roode Poort' bleef tot op vandaag bewaard. Het rechthoekige erf wordt omgeven door drie vrijstaande bouwvolumes, met name de boerenwoning ten noorden, de schuurvleugel ten oosten en de L-vormige stalvleugel met toegangspoort ten zuiden en ten westen. Omwille van de tocht zijn deze losse volumes onderling verbonden met muurtjes of poortjes. De gehele hoeve is opgetrokken in hoofdzakelijk gele tot oranje bakstenen. Alle gebouwen zijn - op enkele aanbouwen na - gevat onder zadeldaken die met rode mechanische pannen zijn gedekt. Onder de geknikte dakoverstekken zijn de bakgoten die rusten op in de langsgevels verankerde stutijzers, nog deels bewaard. De zijgevels zijn opgevat als tuitgevels met aandaken, muurvlchtingen en schouderstukken en worden geritmeerd door verticale muurankers. Het conisch gemetselde

bakstenen hondenhok dat destijds centraal op het erf stond, staat momenteel opgesteld tegen de erfgevel van de schuurvleugel.

De westvleugel omvat de inrijpoort en flankerende stallen. In het zuiden haakt de zuidelijke stalvleugel in deze vleugel in, wat aan de westzijde met een tuitgevel wordt geaccentueerd en het semi-gesloten karakter van de hoeve versterkt. Deze tuitgevel is gekenmerkt door schouderstukken, muurvlechtingen, aandaken en een tuit of topgevelstuk met een piramidale vorm, die fungeert als verluchtingsschouw. Samen met de inrijpoort geeft deze zijtuitgevel de westvleugel een monumentaal uitzicht. De vooruitspringende inrijpoort laat zich kenmerken door een korfbogige poortopening met versneden hoeksteunberen die uitlopen op piramidale topstukken. Tussen deze topstukken dekt een ezelsrug met daaronder een druiplijst de poortopening af. Een grote houten vleugelpoort met klinket sluit de poortopening af. Een pannens lessenaarsdak dekt de poort aan de erfzijde af. In de smalle rechter zijgevel van de toegangspoort steekt een kijkluikje.

De stalgedeelten die de inrijpoort noord- en zuidwaarts flankeren, betreffen verankerde bakstenen gebouwen van respectievelijk drie en vijf traveeën. De in vergelijking met de inrijpoort lagere muren zorgen voor een volumespel. Het noordelijke stalvolume (ten noorden van de inrijpoort) zit gevat tussen twee tuitgevels met aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen. Het met mechanische pannen gedekte zadeldak wordt doorboord door twee schoorstenen, waarvan één verwijst naar de vroegere bakovenfunctie. In de erfgevel gaan het laadvenster onder sleepdak en de deuropening met natuurstenen dorpel en bakstenen rollaag terug tot de wederopbouwperiode. In het baksteenmetselwerk van zowel de west- als de oostgevel zitten nog gesmede stutijzers die de bakgoot dragen. In de zuidelijke zijtuitgevel steekt centraal een rood geschilderde houten deur. Tegenaan de noordelijke zijtuitgevel leunt een bakstenen aanbouw onder pannen lessenaarsdak. Aan de erfzijde van deze annex zijn de twee rood geschilderde houten toiletdeuren met telkens twee verluchtingspleten nog bewaard.

Het zuidelijke stalvolume (ten zuiden van de inrijpoort) wordt aan de noordzijde begrensd door een tuitgevel met aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen. Aan de zuidzijde haakt het volume in in de zuidvleugel. Bakstenen rollagen dekken in de oost- en westgevel de deuropeningen af. Ook de vensteropeningen in de oostgevel worden met een bakstenen rollaag afgedekt. De deuropening in de derde en zesde travee is ingevuld met een staldeur. In de tweede travee, waarachter zich destijds de maalterij bevond, sluit nog steeds een deur uit één stuk de deuropening af. Klimmende laadvensters onderbreken het dakveld ter hoogte van de derde en zesde travee. Houten deuren met verluchtingsopening sluiten deze laadvensters af. Aan de westzijde zijn onder de dakoverstek de gesmede stutijzers die de verdwenen bakgoot schraagden nog bewaard.

De noordvleugel herbergt de boerenwoning. De woning is door middel van een muurtje met voetgangspoortje verbonden met de westvleugel. De representatieve voorgevel is naar de Westendelaan in het noorden georiënteerd. Het huis is opgedeeld in een opkamer of hooghuis van één travee en een laaghuis van vijf traveeën. Beide volumes met een verspringende nokhoogte zaten in oorsprong gevat tussen tuitgevels met aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen. Deze is nog bewaard bij de oostelijke zijgevel. Zowel het hoog- als het laaghuis zijn afgedekt met een met mechanische pannen gedekt zadeldak. Drie steunberen, waarvan nog twee taps toelopend, accentueren aan de noordzijde dit volumespel. Van het laaghuis is de eerste travee voorzien van een korfbogige deuropening met een nog originele deels beglaasde deur. In de tweede, derde en vijfde travee steken rechthoekige vensters, telkens verdiept in een korfbogige omlijsting. De nog bewaarde metalen duimen geven aan dat deze vensters destijds beluikt waren. Het opkamervenster steekt onder een betonnen latei, overspannen met een korfbogige bakstenen ontlastingsboog. Boven het maaiveld bevindt zich een korfbogig keldervenster. Dit kozijnvenster met kleine roede-verdeling is met ijzeren diefijzers afgeschermd. Het zadeldak van de opkamer en het zadeldak van het laaghuis worden aan de noordzijde respectievelijk door één en twee dakvensters met tuitgevel, muurvlechtingen, aandaken en schouderstukken doorbroken. Witgeschilderde

betonnen lateien overspannen de rechthoekige vensterramen. In de erfgevel bleef de korfboogvormige deuropening naar de centrale gang bewaard, net als het houtwerk van de quasi vierkante beglaasde nis boven de toegangsdeur. In het dakvlak aan de erfzijde steekt zowel in het laaghuis als in het hooghuis een dakvenster met tuitgevel, muurvlchtingen, aandaken en schouderstukken. De oostelijke en westelijke zijgevel waren in oorsprong gebouwd als tuitgevel met aandaken, schouderstukken en muurvlchtingen. Vandaag zijn deze elementen enkel in de oostgevel bewaard. De geprofileerde bakstenen schoorsteen fungeert er als tuit. In deze gevel steken twee korfbogige keldervensters. Beide vensters zijn ingevuld met een origineel houten kozijnraam met kleine roedeverdeling en afgeschermd met ijzeren diefijzers. Tegen het opspattend regenwater zijn de vier gevels voorzien van een gecementeerde plint.

Een ligusterhaag en een bakstenen pijler verwijzen naar de voortuin die zich destijds ten noorden van de boerenwoning bevond. Aan de erfzijde geven bakstenen hekpijlers en restanten van bakstenen muurtjes de begrenzing aan van een erfuintje.

De oostzijde van het erf wordt ingenomen door de schuurvleugel, waarvan de zijgevels opgevat zijn als tuitgevels met aandaken, muurvlchtingen en schouderstukken. In oorsprong bestond deze vleugel uit een dubbele dwarsschuur met tussenliggende tas. Vandaag is aan de erfzijde de zuidelijke schuurpoortopening nog bewaard. De dichtgemetselde noordelijke schuurpoort is wel nog duidelijk afleesbaar in het baksteenparament. Ook in de achtergevel tekenen de twee dichtgemetselde schuurpoortopeningen zich nog af. Een nog deels bewaarde bakgoot wordt geschraagd door de stutijzers in het gevelmetselwerk. Tegen de achtergevel is een bakstenen uitbreiding onder sleepdak aangebouwd. Een kapconstructie in de vorm van een springwerk overkapt de schuur.

Tegen de noordelijke zijgevel leunen twee kleinere wederopbouwvolumes aan. Aan de erfzijde steekt onder een lessenaarsdak het rijtuigkot met poort. Een bakgoot op stutijzers vangt aan de noordzijde het hemelwater op. Het volume daarachter steekt onder een oost-west georiënteerd zadeldak. De twee topgevels zijn opgevat als tuitgevels met schouderstukken en muurvlchtingen.

Aan de zuidzijde van het erf bevindt zich de stalvleugel, waarvan het pannen zadeldak gevat zit tussen twee tuitgevels met aandaken, schouderstukken en muurvlchtingen. Het dakvlak aan de erfzijde wordt ter hoogte van de vierde en zevende travee geritmeerd door laadvensters onder sleepdak. In hetzelfde dakvlak haakt nabij de westelijke tuitgevel het zadeldak van de westvleugel in. In het dakvlak aan de achterzijde steekt ter hoogte van de vierde travee een laadvenster onder sleepdak. Op de nok staan drie piramidale verluchtingsschouwen. De meest westelijke schouw maakt de tuit uit van de westelijke zijtuitgevel, terwijl de meest oostelijke de overgang van stal naar wagenhuis markeert. De oostelijke zijtuitgevel vertoont een afwijkend topstuk. In de stalvleugel is de oorspronkelijke compartimentering in melkkoeienstal, voederstal, kalverenstal en ossenstal nog afleesbaar. Ook een deel van de authentieke betonnen slieten bleef bewaard. Origineel zijn ook nog de troggewelven van het plafond.

In de hoek tussen de boerenwoning en de schuurvleugel bevindt zich nog één van de drie Duitse bunkers die tijdens de Eerste Wereldoorlog op de hoeve 'De Roode Poort' werden opgetrokken. De bunker betreft een bovengrondse betonnen constructie, gegoten tegen een houten bekisting. De constructie heeft een quasi rechthoekige plattegrond, met een verbreding ter hoogte van het toegangsgedeelte in de noordelijke hoek. De toegang zelf zit aan de noordoostelijke zijde, de muur ten noorden van deze toegang springt er wat verder uit. In de noordoostelijke muur, naast de toegang, zit één vensteropening, in de noordwestelijke muur zitten twee vensteropeningen, die telkens naar binnen toe versmallen. De constructie binnenin is onderverdeeld in een hoekige gang, een kleine ruimte aan oostelijke zijde en een grote ruimte aan westelijke zijde. In de binnenmuren zitten verticale uitsparingen met hout. In een binnenmuur tegenover de toegang zit een kleine vierkante opening. Eigen aan bunkers is ook dat er in de ondergrond onder en rond de bunker

constructieve elementen of militaire infrastructuur bewaard zijn die rechtstreeks verband houden met de bunker, zoals fundamenteën, vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. De bescherming beoogt het behoud van de architectuur van de wederopbouwhoeve en van de ensemblewerking van de hoeve, waarvan het op veeteelt gerichte concept van de hoeve typologisch herkenbaar is, en de omgevende graslanden. Indien mogelijk gaat bewaren voor op vernieuwen;
- 2° de architectuur, de typologie en de volumewerking van de hoevegebouwen met een semi-gesloten configuratie omheen een rechthoekig erf dienen herkenbaar en leesbaar te blijven;
- 3° de hoevegebouwen bewaren tot op vandaag grotendeels hun oorspronkelijke functie: het huis heeft een woonfunctie en het L-vormige stalvolume wordt gebruikt voor het stallen van vee. De schuurvleugel doet voornamelijk dienst als berging van landbouwmaterieel. Deze landbouwfuncties kunnen ongewijzigd verdergezet worden. Een herbestemming van de hoevegebouwen die de draagkracht van de gebouwen niet overschrijdt – afgetoetst met de stedenbouwkundige randvoorwaarden – is mogelijk. Bij onderhoud, restauratie of eventuele herbestemming dient terdege rekening gehouden te worden met de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen, van zowel het interieur als het exterieur;
- 4° de hoevegebouwen worden gekenmerkt door een verzorgd baksteenmetselwerk in geel tot oranje bakstenen uit de wederopbouwperiode. Het gebruik van een identiek type baksteen en de inzet van vakmanschap zijn van groot belang bij het onderhoud of de restauratie van het metselwerk en het eventueel wegwerken van latere ingrepen. Het verdient aanbeveling om de metalen stutijzers ter ondersteuning van de bakgoten qua vorm en kleurstelling te behouden. Bij een eventuele restauratieve vervanging kan geopteerd worden voor een niet corroderend (in een donkere kleur geschilderd of uitgevoerd) materiaal ter bescherming van het baksteenmetselwerk. Bij een eventuele restauratieve vervanging van de bakgoten (met behoud van de vierkante gootvorm) kan de wijze van bekisting van de zinken goot bijgestuurd worden om verrotting door waterinsijpeling te vermijden. Indien de restauratieve vervanging van de bakgoten evenwel niet haalbaar blijkt, kan er gezocht worden naar een in het geheel van de erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken passend alternatief;
- 5° bij een eventuele restauratie kan op basis van fotomateriaal en de oorspronkelijke ontwerpplannen geopteerd worden voor een historisch herstel van het houtwerk. Waar het oorspronkelijke houtwerk niet bewaard is, kan bij een eventuele restauratie geopteerd worden voor een historisch herstel van houtwerk en luiken. Ook het nog bewaarde houtwerk van poorten, deuren en vensters kan hiervoor als uitgangspunt dienen. Kleurenonderzoek op deze oorspronkelijke elementen verdient aanbeveling om de oorspronkelijke kleurstelling van het houtwerk aan te tonen. Deze kan dan eventueel het uitgangspunt vormen voor het (her)schilderen van het bewaarde houtwerk en van het naar historisch model gereconstrueerde houtwerk. Herstel van het gevelmetselwerk (zoals het aanpassen en opnieuw open of dichtmaken van venster-, deur- en poortopeningen, verluchtingsspleten) naar de oorspronkelijke toestand, zoals weergegeven op de originele bouwplannen en op historisch fotomateriaal, is mogelijk. De recentere aanbouwen tegen de erfgevel van de oost- of schuurgevel en van de zuidelijke stalvleugel kunnen in dit verband gesloopt worden;
- 6° ook voor het interieur van de bedrijfsgebouwen is de algemene doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 7° bij een eventuele herinrichting van het erfperceel dient een sterke vertuining vermeden te worden. De heraanleg of herwaardering van de kleine erftuin is evenwel aangewezen. Het conische hondenhok kan opnieuw in het centrale gedeelte van het erf geplaatst worden;

- 8° voor de omgevende graslanden wordt behoud van een permanent graslandgebruik vooropgezet, waarbij gehooid kan worden of vee kan worden ingeschaard. Ook de toegangsweg met zijn zichtas op de monumentale poort dient behouden te blijven;
- 9° vanaf de straat zijn de boerenwoning met voortuin en de monumentale toegangspoort tot het erf beeldbepalend. Bij onderhoud en een eventuele herwaardering van de voortuin is het aangewezen het zicht op de karakteristieke boerenwoning met opkamer te vrijwaren. Meer opgaande struiken of bomen in het zicht op de boerenwoning en de monumentale toegangspoort zijn evenmin wenselijk;
- 10° de bescherming beoogt het behoud van de betonnen bunker met haar oorspronkelijke indeling en afwerking:
  - a) er dient gestreefd te worden naar het behoud in situ van ondergrondse constructieve elementen en aansluitende militaire infrastructuur, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen en bekabeling;
  - b) de erfgoedwaarden van de bunker en de leesbaarheid ervan zouden desgevallend versterkt kunnen worden door het verwijderen van niet-oorspronkelijke materialen en rommel op, tegen en in de betonnen post. Ook de spontane opslag van bomen en struiken zou desgevallend omzichtig verwijderd kunnen worden. Aarde en grasbegroeiing, tijdens de oorlog aangelegd op het dak van de bunker, of mosbegroeiing op de muren vallen hier niet onder;
  - c) het droog houden van de bunker door gepaste maatregelen tegen waterinsijpeling met name het afdekken van eventuele openingen in het dak zonder de luchtcirculatie te wijzigen, bevordert de instandhouding van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen;
  - d) in voorkomend geval kan er gezocht worden naar maatregelen om grondwater in de bunker permanent te vermijden in overeenstemming met de specifieke landschappelijke en archeologische context.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan daken en buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te

huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;

- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen, wegen, paden en groenaanleg;
  - d) het uitbreiden van bestaande verhardingen;
  - e) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
  - f) het wijzigen van het (micro)reliëf;
  - g) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
  - h) het plaatsen van ondergrondse leidingen;
  - i) het plaggen en het scheuren van grasland;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
- a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
  - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
  - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
  - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
  - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
  - f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE